

ЛАНґЕ Фрідріх (від 2-ї пол. 1930-х рр. — Фріцович; 16. 12. 1899, Берлін — 25. 07. 1987, там само) — фізик-експериментатор. Доктор фізико-математичних наук (1940, без захисту дис.). Навч. в університетах Фрайбурґа, Кіля (обидва — Німеччина) та Берліна (1918–24). У 1924 підготував дис. на ступ. д-ра філософії з фізики низьких т-р під керівництвом В. Нерста та відтоді працював його асист. у Фіз. інституті Берлін. університету. 1933 через антифашист. діяльність змушений був емігрувати у Велику Британію, 1935 на запрошення дир. Укр. фіз.-тех. інституту **О. Лейпунського** переїхав у Харків, де організував Лаб. удар. напруг АН СРСР і був її наук. кер. 1937 отримав рад. громадянство. 1941–43 — в Об'єдн. інституті фізики та математики АН УРСР (м. Уфа, РФ); 1943–45 — в Урал. фіз.-тех. інституті (м. Свердловськ, нині Єкатеринбург, РФ); 1945–46 — у Лаб. № 2 АН СРСР, яку очолював І. Курчатов; 1945–52 — нач. Лаб. № 4 АН СРСР (обидві — Москва). 1951–52 провадив дослідж. у Дніпропетровську; 1953–58 — проф. Всесоюз. електротех. інституту (Москва). Від 1959 — зав. лаб. фізики, пізніше — директор Інституту біофізики АН у Берліні. Наук. діяльність пов'язана зі створенням (у Харкові) високовольт. розряд. трубок і

генераторів високої напруги для ядер. фізики, центрифуги для розділення ізотопів урану. З А. Брашем збудував вакуумну трубку з напругою 2,4 млн В; у Харкові конструював компактні розрядні трубки як джерела рентгенів. випромінювання, що відповідає β - і γ -випромінюванню радію, збудував генератор Маркса на напругу 5 млн В. Розробив відцентр. метод розділення ізотопів урану. В жовтні 1940 Л. з двома співробітниками Лаб. удар. напруг В. Масловим і В. Шпінелем подали заявки у Відділ винаходів Нар. комісаріату оборони СРСР на винахід уран. бомби та методів напрацювання урану-235 (задовго до вибуху амер. атом. бомби в Гіросімі та Наґасакі), однак унаслідок тяганини в різних експерт. інстанціях автор. свідоцтва були видані лише через 6 р. (але зі збереженням пріоритету за 1940). Л. до складу авторів винаходів «як іноземець» не потрапив.

Основні праці

О постройке и работе импульсного генератора и трубки на 4 млн вольт // Изв. АН СССР. Сер. Физика. 1938. № 5–6; Многократное ускорение электронов // ЖЭТФ. 1939. Т. 9, вып. 8; Получение больших ионных токов. I. // Там само. 1940. Т. 10, вып. 9–10; Порог возбуждения изомера $\text{In}115$ рентгеновскими лучами // Докл. АН СССР. 1940. Т. 26, № 2; Компактный агрегат на 1 млн. вольт // Изв. АН СССР. Сер. Физика. 1940. Т. 4, № 2; Методы получения быстрых корпускулярных лучей // Там само; Структура спектра катодных лучей импульсных трубок // Там само; Изучение работы счетчиков Гейгера-Мюллера при интенсивном облучении // ЖЭТФ. 1946. Т. 16, вып. 11 (усі – співавт.).

Рекомендована література

1. Ранюк Ю. М. Лабораторія № 1. Ядерна фізика в Україні. Х., 2006;
2. Храмов Ю. А. История физики. К., 2006.

Ю. М. Ранюк

Бібліографічний опис:

Ланґе Фрідріх / Ю. М. Ранюк // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-53137>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).